

קוראים יקרים,

לרמה של מקצוע קליני אקדמי יש כמה סמנים חשובים ובהם: רמת ההכשרה הבסיסית של הבוגרים, הרמה המקצועית של המטפלים, מנגנון בקרה ופיקוח על השירות, הנהלה וארגונים מייצגים חזקים, קיום כנסים אקדמיים מקצועיים, מחקר מדעי בתחומי המקצוע השונים, והוצאה לאור של כתב עת מקצועי. המרכיבים האלה שלובים האחד בשני וכל אחד תורם לפיתוח ולקידום התחומים האחרים. מקצוע הפיזיותרפיה בארץ מכיל את כל הסמנים הללו ומכאן הוא גם שואב את עצמתו ויוקרתו.

הכשרה בסיסית - בעקבות חוק הסדרת מקצועות הבריאות,¹ נדרשים כל בוגרי תכניות הלימוד לפיזיותרפיה מהארץ ומחו"ל לעבור בחינות הסמכה מטעם משרד הבריאות. רוב בוגרי התוכניות בארץ עוברים את המבחנים בהצלחה ומתחילים את דרכם המקצועית עם כלים שלא מביישים גם פיזיותרפיסטים מנוסים. מאז חקיקת החוק, מועסקים בארץ רק פיזיותרפיסטים שעברו את מבחני הרישוי.

רמה מקצועית - הרמה המקצועית של העובדים נקבעת לא רק לפי הכשרתם הבסיסית אלא במידה רבה גם על פי הניסיון וההכשרה העל בסיסית שלהם. השתלמויות מקצועיות על בסיסיות הן כלי הכרחי לפיתוח של העובדים. מדי שנה מוצע לפיזיותרפיסטים מגוון גדול של קורסים מקצועיים, חלקם מטעם המעסיקים, חלקם מטעם העמותה לקידום הפיזיותרפיה וחלקם מטעם גופים פרטיים. עם זה, למרות הדרישה של המעסיקים מהעובדים לצאת להשתלמויות, אין חובת השתלמות באף אחת מהקופות והדרישה לא בהכרח מיושמת. בנוסף, הנגישות להשתלמויות, בכל הארגונים שמספקים שירותי פיזיותרפיה, פחותה יותר בפיזיותרפיה. קיימת שונות בין הקופות מבחינת העידוד לצאת להשתלמויות והמשאבים המוקצים למטרה זאת. היציאה להשתלמויות של פיזיותרפיסטים עצמאיים תלויה ביוזמה האישית שלהם וזו מתנגשת לא פעם בשיקולים כלכליים. הדעה שיש צורך בקביעת נהלים לחובת השתלמות לצורך חידוש רישיון מקצועי רווחת יותר ויותר בשנים האחרונות. המעסיק צריך להבין שההכשרה של העובד נתונה באחריותו ועליו לפקח עליה ולממן אותה. תמיכה לדעה זאת קיימת גם במחלקה לפיזיותרפיה במשרד הבריאות שמפתחת תכנית עתידית להשתלמויות חובה למוסמכים.

מנגנון בקרה ופיקוח - לפי 'חוק ביטוח בריאות ממלכתית' חובה על משרד הבריאות לפקח על שירותי הבריאות.² מנגנוני

הבקרה והפיקוח כוללים את נציב קבילות הציבור לחוק ביטוח בריאות ממלכתית, האגף לפיקוח על קופות החולים ובקרות שוטפות של משרד הבריאות. המחלקה לפיזיותרפיה במשרד הבריאות מבצעת בקרה ופיקוח על שירותי הפיזיותרפיה בבתי חולים (כלליים, שיקומיים וגריאטריים), במכונים בקהילה, ביחידות ובמכונים להתפתחות הילד ובמוסדות גריאטריים. תהליך הבקרה של משרד הבריאות חשוב ותורם לשיפור איכות השירות במסגרות המפוקחות. בנוסף, ברוב הארגונים יש מנגנון בקרה פנימי כנדרש על פי חוק, אולם קיים הבדל בין מנגנוני הבקרה של קופות החולים מבחינת התקציב שמוקדש לו והרזולוציה אליה הוא נכנס.³

לתהליך הבקרה של משרד הבריאות מספר מגבלות. המגבלה העיקרית נובעת מהיות הבקרה בעיקר מנהלית ומבוצעת על מדגם קטן של מכונים. מגבלה נוספת היא משך הזמן שאורך בין הבקרה לבין קבלת הדו"ח. הדוחות מגיעים לאחר תקופה ארוכה כאשר בקופה כבר מתכוננים לביקורת הבאה ובכך הם מאבדים לפעמים מהרלוונטיות שלהם. בנוסף, תוצאות הבקרות לא מחייבות את הקופה לערוך שינויים והן בגדר המלצה בלבד. קיימת בעייתיות בכך שבחלק מהמסגרות הטיפוליות משרד הבריאות הוא גם הגורם המבקר וגם הגורם שמספק את השירות.

בעיה מהותית נוספת נובעת מהעובדה שמשרד הבריאות לא מפקח על שירותי הפיזיותרפיה שמסופקים במסגרות של משרדי ממשלה אחרים.⁴ במסגרות הללו יש מערכת פיקוח חלקית בלבד. במשרד החינוך הפיזיותרפיסטית הארצית מוגדרת כמדריכה ובמשרד הרווחה הפיזיותרפיסטית הארצית מוגדרת כיועצת. בשני המשרדים אין לפיזיותרפיסטיות אלה סמכויות ניהול ואכיפה ואין כמעט ביזור של התפקיד לפי מחוזות. בנוסף, לא קיים מנגנון לבקרה על מכוני פיזיותרפיה שמנוהלים על ידי גופים פרטיים.

הנהלה וארגונים יציגים - בראש קופות החולים עומדים מנהלים בעלי חזון שמקדמים את מערך הפיזיותרפיה בארגונים שלהם ברמה מקצועית גבוהה ביותר.⁵ הארגונים המקצועיים שמייצגים את המקצוע, העמותה לקידום הפיזיותרפיה וארגון הפיזיותרפיה מקדמים את המקצוע הן מבחינה מקצועית והן מבחינת תנאי העסקה. כך לדוגמה, בכנס האחרון של העמותה לקידום הפיזיותרפיה דווח שמספר חברי העמותה מתקרב ל-2500 וכי מתנהל משא ומתן עם נציגי משרד הבריאות והאוצר לגבי הסכמי שכר. בשנים האחרונות קיים

על ידי המערכת, הסוקרים ולאחר מכן על ידי עורכת לשונית מקצועית. מתקבלים בברכה מאמרים מקצועיים בקטגוריות מגוונות כמו: מאמרים מחקריים, סקירות ספרות, דיווחים קליניים, מבט על, תיאורי מקרה.

לסיכום, אין ספק שמיצוב מקצוע הפיזיותרפיה בארץ כמקצוע אקדמי התקדם בשנים האחרונות אולם עוד רבה הדרך כדי לקדם גם תחומים פחות חזקים.

ד"ר תמר יעקב

עורכת כתב העת לפיזיותרפיה

1. Law Regulating the Practice of Healthcare Professions. Book of Laws 2172. Jerusalem: Knesset, 2008. [Hebrew]
2. National Health Insurance Law. Jerusalem: Knesset, 1994. [Hebrew]
3. Jacob T, Garama Y, Patana R, Parag A. Regulation of physical therapy services in Israel- View of national directors. JIPTS 2013;15:15-22. (Hebrew).
4. Jacob T, Bruill M, Cahana C. Physiotherapy services for people with developmental disabilities from a legal perspective. Int J Disabil Hum Dev. 2014;13:121-140.
5. Jacob T. Vision of Israeli Physical Therapy National Directors. Int J Disabil Hum Dev. 2014. ISSN (Online) 2191-0367, ISSN (Print) 2191-1231.

שיתוף פעולה מבורך בין הארגונים הללו.

כנסים - מדי שנה מתקיים כנס מקצועי ארצי של העמותה לקידום הפיזיותרפיה בנוסף לכנסים וימי עיון שמתקיימים מדי פעם. בחודש מאי השנה התקיים הכנס ה-14 ששלח זרקור לכל הסמנים שהוזכרו. הכנס התנהל למופת ונכחו בו מאות פיזיותרפיסטים שבאו, מתוך עניין וסקרנות מקצועית, לשמוע ולהשמיע חידושים מקצועיים. פיזיותרפיסטים מצטיינים אף זכו להוקרה ולפרסים על תרומתם למקצוע. חלק מההרצאות בכנס פורסמו מאוחר יותר בכתבי עת בינלאומיים וחלק בכתב העת לפיזיותרפיה.

מחקר מדעי - לימודי פיזיותרפיה בארץ מתקיימים בארבע אוניברסיטאות מחקר. המחלקות לפיזיותרפיה כמו מחלקות אחרות באוניברסיטאות מקדמות מחקרים בתחומים רבים ומגוונים של המקצוע. בשנים האחרונות מושם דגש על מחקר קליני גם בחלק מהמחלקות לפיזיותרפיה בקופות החולים. מדי שנה מתפרסמים עשרות מאמרים של פיזיותרפיסטים ישראלים בעיתונות בינלאומית מובילה בתחומי המקצוע. פתיחת מסלולים לתואר שני ושלישי בפיזיותרפיה היוותה מנוף חשוב להרחבת המחקר ומספר בוגרי מסלולים אלה הולך וגדל מדי שנה. כדי לקדם מחקר קליני בפיזיותרפיה יש צורך בשיתוף פעולה בין הסגל האקדמי לבין השדה הקליני. מן הראוי ששני הצדדים יראו בכך יעד לשנים הבאות וימצאו דרכים לעודד ולפשט את שיתוף הפעולה ככל שניתן.

כתב עת מקצועי - אחרון ברשימת הסמנים, אך לא פחות חשוב, הוא הוצאה לאור של כתב העת מקצועי מקומי. כתב העת לפיזיותרפיה יוצא לאור, מטעם העמותה לקידום הפיזיותרפיה, שלוש פעמים בשנה והפך לכתב עת אלקטרוני, פתוח, לפי סטנדרטים בינלאומיים מקובלים. כתב העת מופיע באינדקסים הבאים:

- CINAHL - מאגר אלקטרוני, בינלאומי, שמתמחה בכתבי עת בתחום מקצועות הבריאות.
- 'מפתח חיפה' - מאגר אלקטרוני שכולל כתבי עת מקצועיים שמתפרסמים בעברית.
- הספרייה הלאומית של ישראל - מאגר של כל הפרסומים שיוצאים לאור בישראל.

איכותו של כתב העת נקבעת בעיקר על ידי הכותבים וחשוב לעודד חוקרים וקלינאים לכתוב ולשלוח מאמרים לפרסום. כל מאמר שנישלח לפרסום מקבל את מלוא תשומת הלב